

Ký Ức Xưa

Trần Ngọc Hiếu

Thời còn nhỏ tôi đi theo ghe của Nội... những chiếc xuồng buôn bán thế này người lớn gọi xuồng vàm. Thời đó xuồng vàm phổ biến ở các nhánh sông Saigon, sông Đồng Nai, Sông Lòng Tàu (đoạn Phú Xuân, Nhà Bè) nhộn nhịp nhất là ở vàm Kỳ post Hôn (kinh Chợ Gạo) những hôm trời giông và mưa bão ghe tàu đậu kín cả con kinh nhất là khúc gần sát miệng Vàm. Riêng vùng sông nước Saigon từ đầu thập niên 1960, Chỗ nào có tàu buôn nước ngoài và ghe neo đậu là có xuồng vàm, Thậm chí họ chèo len lõi khắp kinh rạch từ Kinh Tế, Bến Nghé, Kinh Đôi, Tàu Hủ v...v...

Tôi nhớ nhiều nhất là khoảng năm 1960-1961 lúc ghe của nội tôi chở cát cho mấy vựa ở bến Chương Dương gần Cầu Kho thuộc Quận Nhì, Hoặc neo đậu chờ con nước bên bờ Kinh Tế đoạn gần với Cầu Hàn, Tân Thuận. Sông Đồng Nai nơi khai thác cát đã bắt đầu có sà lan xáng cạp, người đi ghe cát không còn cảnh phải vất vả canh con nước ròng để lặn hụp đội cát từ dưới đáy sông lên ghe như cách đó khoảng vài năm về trước.

Nhưng khi ghe về đến Saigon thì vẫn phải đội cát oằn lưng từ dưới ghe lên vựa. Tôi nhớ thời đó ghe Nội tôi có thuê 3 người dưới què để đội cát, thời đó gọi là “đi bạn”. Cát được đội bằng thúng lâu quá rồi cũng không nhớ là thúng nửa gia hay thúng một gia, (20-40 lít). Có người đội cát vịn thúng 1 tay, có người đội mà không cần vịn. Từ ghe đội lên bờ phải đi trên đòn dài. Đòn dài là một tấm ván bằng gỗ cây sao, dày khoảng 10 đến 15 phân, ngang từ 40 đến 50 phân chiều dài từ 10 đến 15 mét, có khi dài hơn tùy theo trọng tải ghe. Đi không quen sai nhịp nhún của đòn dài là bị quăng xuống sông liền. Đến cuối năm 1962-1963 Saigon mấy vựa cát mới bắt đầu dùng xáng cạp.

Trở lại xuồng vàm, khoảng hơn 5g chiều là xuồng vàm bắt đầu lượn lờ trên dòng kinh Bến Nghé, Những chiếc tam bản có mũi hoặc không mũi có trang bị 1 hoặc 2 ngọn đèn dầu hôi thường là đèn chai, tức là đèn phía dưới là tole có quay bằng thép cỡ sợi kèm gai gắn cái đèn dầu bằng thủy tinh đốt cháy xong chụp vô bằng cái chai thủy tinh loại 1 lít được cắt bỏ phần đít chai và một phần cổ chai cho vừa cái quay xách.

Xuồng vàm bán gần như đủ loại từ chè, cháo, hủ tít, bò kho, trứng vịt lộn, nghêu sò ốc hến, la de, nước ngọt, rượu đế v... v... Trên bờ bán sao thì dưới sông bán vậy, mỗi xuồng bán từ một đến vài loại đồ ăn đêm và họ bán đến khi sờ cứu hỏa Đô Thành bắt đầu nổi lên hồi còi dài báo gần đến giờ giới nghiêm mà người xưa quen gọi là “ỐC HỤ”. Tôi nhớ còn có đấm bóp, giác hơi và luôn cả môn “giải trí lành mạnh” !

Sau chiến cuộc Mậu Thân 1968 người dân sống ven sông bỗng dưng ít khi thấy bóng xuồng vàm và nó biến mất tự bao giờ cũng ít ai trong số những cư dân Saigon để ý tới vì bận bịu trong cuộc sống hàng ngày cũng như nhiều khi nhìn lên bầu trời thỉnh thoảng trông thấy những đom đóm hỏa châu bùng sáng trong màn đêm tĩnh mịch...

Saigon 30-11-2025

Trần Ngọc Hiếu